

Asia: OM 6/41/2016

Summaaristen riita-asioiden keskittäminen

1. Yleistä

Kannatatteko yleisellä tasolla mietinnössä ehdotettuja muutoksia?

2. Emme kannata summaaristen riita-asioiden keskittämistä esitettyssä muodossa.
3. Sähköinen asiointi helpottaa asian käsittelyä vireilletulossa ja mahdollista siirtoa oikeaan kärjäoikeuteen tiedoksiannon yhteydessä
4. Sähköinen tiedoksianto on hyvä työkalu ja voitaisiin ottaa jo nyt käyttöön.

2. Summaaristen riita-asioiden keskittäminen

Tuetteko summaaristen riita-asioiden keskittämistä koskevaa ehdotusta?

Kärjäoikeuksien määrä on jo nyt laskemassa 20 kärjäoikeuteen. Mielestämme tässä on jo riittävä keskittäminen summaaristen asioiden hoitamiseksi.

Mitä hyötyä on enemmästä keskittämisestä mikäli asioiden toiminnallisuudella on jotain merkitystä. Ei pelkästään taloudellisten näkökohtien.

Summaaristen asioiden keskittäminen tiettyihin kärjäoikeuksiin samaan aikaan kun kehitetään Aipaa, ei hyödynnä digitaalisia mahdollisuuksia. Tärkeämpää kuin summaaristen asioiden keskittämien harvoin kärjäoikeuksiin olisi sähköisen asioinnin kehittäminen kaikkien kärjäoikeuksien välillä toimivaksi.

Kyseessä on todella suuri massa asioita joiden käsittely, keskitettynä tiettyihin kärjäoikeuksiin, aiheuttaa myös suuria logistisia haasteita. Vuonna 2016 noin 350 000 summaarista-asiaa. Samoille vastaajille voisi olla tiedoksiantoja eri vaiheessa. Osa olisi keskitetyn mallin mukaisesti esim. Hämeenlinnassa ja osa siirtynyt jo vastaajan kotipaikan kärjäoikeuteen Turkuun. Lisäksi samalle vastaajalle voisi olla tiedoksiannettavana muu kuin summaarinen

tiedoksianto. Mahdollisesti riitautuva summaarinen asia siirtyisi myös kotipaikan käräjäoikeuteen. Parhaimmillaan samaa henkilöä voisi olla tavoittelemassa kolmekin eri käräjäoikeuden henkilöä kahdessa eri käräjäoikeudessa. Mikäli järjestelmät eivät toimi valtakunnallisesti niin tieto siitä miten henkilön tavoittaa ei ole käytettävissä kotipaikan käräjäoikeuden ulkopuolella.

Nyt käräjäoikeuden haastemiehillä on usean vuoden ajalta tiedot miten ja mistä vastaajan tavoittaa. Väestörekisterissä olevat tiedot ovat usein lähinnä ”viitteellisiä”.

Pelkäämme että suurten yksiköiden toimintamalli luo yksiköitä joissa työtä tehdään ääri rajoilla, kuten nytkin, ja kaikesta huolimatta ei säästöjä synny. Henkilöstösupistuksethan koskevat lähinnä suorittavaa porrasta.

Jos nyt tehdään henkilöstösiirtoja sekä tilainvestointeja voivat ne tulevaisuudessa osoittautua turhiksi kun jossain vaiheessa siirrytään valtakunnallisiin työpinoihin ja nyt käytettävissä olevat resurssit voidaan hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla.

Tiedoksiannon sujuvuus ja tehokkuus riippuu niistä järjestelyistä, joilla tiedoksiantotoiminta organisoidaan.

Jos käytössä on ehdotuksen mukaisesti sähköinen tiedoksiantotapa sekä posti-, puhelin- ja haastemiestiedoksianto, tarvitseeko niitä kaikkia käydä läpi? Helsingissä kokemukset posti-tiedoksiannosta ovat olleet huonot, sen sijaan puhelintiedoksianto on toiminut hyvin.

Harventunut ja vaihtuva postin toimipaikkaverkosto sekä postilaatikkojen vähäisyys eivät varmasti ole parantaneet tilannetta.

Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiiri ei ole muihin käräjäoikeuksiin verrattuna maantieteellisesti suuri, mutta liikenteellisesti hyvin vilkas. Liikkuminen paikasta toiseen on suhteellisen hidasta verrattuna muuhun Suomeen. Myös pysäköintipaikkojen vähyys ja niitä tulevaisuudessa vähentävä kaupunkisuunnittelu haittaavat tiedoksiantotoimintaa. Isoon kaupunkiin on helppo kadota, kun naapurit eivät tunne toisiaan.

Toisaalta on huomioitava myös ne käräjäoikeudet, joilla on maantieteellisesti laaja tuomiopiiri. Näissä haastemiesresurssin vähentäminen tarkoittaisi entistä pidempiä ajomatkoja. Autoa ajaessa ei voi esim. toimittaa puhelintiedoksiantoja.

Tämän vuoksi tarvitaan riittävä määrä kentällä toimivia haastemiehiä. Jos Helsingin käräjäoikeuden haastemiesten määrää vähennetään sen vuoksi, että summaarisia käsitellään Itä-Uudenmaan ko:ssa, heikentää se myös muiden tiedoksiantojen toimittamista. Tuskin Itä-Uudenmaan haastemiehet tekevät suuremmissa mittakaavassa kenttätöitä Helsingissä. Vastaavasti tuskin on luultavaa, että Kainuun ko:n haastemiehet lähtevät Lapin ko:n tuomiopiiriin antamaan summaarisia tiedoksi. Jo nyt voi yhden haastematkan pituus olla Lapin alueella 800 km.

Koko tiedoksiantotoimintaa ajatellen olisi tehokkain järjestely sellainen, jossa summaaristen käsittelijä siirtää haasteen viestinvälityspalveluun. Jollei sitä sieltä kuitata, siirretään asiakirjat sähköisesti vastaajan osoitteen mukaiseen käräjäoikeuteen. Siellä haastemies yrittää soittaa tai yrittää postitiedoksiantoa, tapauksesta riippuen. Viime kädessä hän toimittaa haastemiestiedoksiannon.

Asiakkaiden toimivia puhelinnumeroita ei ole yleensä ole haasteissa eikä niitä saa numerotiedusteluista. Suurin osa niistä on rekisteröimättömiä pre paid-liittymiä, jotka vaihtuvat. Haastemiehillä on yleensä päivitettyt yhteystiedot asiakkaistaan. Suurin osa puhelinnumeroista on saatu sen jälkeen, kun asiakasta on käyty tavoittelemassa.

Helsingin ko:ssa selvitettiin vuosina 2011 ja 2012 niitä toimia, joita onnistunut puhelintiedoksianto vaatii. Tarkkailuaika oli lyhyt, mutta suuntaa antava. Noin 31 % onnistuneista puhelintiedoksiannoista onnistui soittamalla kantajan ilmoittamaan numeroon. Loput noin 69 % vaati selvittelytyötä, lähetettyjä yhteydenottoopyyntöjä tai käyntejä vastaajan luona.

Tällä hetkellä onnistuneiden puhelintiedoksiantojen suuri määrä perustuu järjestelmälliseen yhteystietojen keräämiseen ja päivittämiseen Notesin haastemiesjärjestelmään.

Perintätoimistojen liitto sekä asiaa käsitellyt työryhmä olivat esittäneet summaaristen asioiden käsittelypaikaksi myös Varsinais-Suomen käräjäoikeutta jolloin kieli- ja tila/henkilöstöongelmatkin olisivat pienemmät.

3. Sähköinen asiointi

Tuetteko ehdotusta sähköisen asioinnin lisäämiseksi?

Summaaristen asioiden vireilletulo sähköisesti helpottaisi asian käsittelyä . Ei tarvitse tulostaa liiteasiakirjoja eikä kirjata vaatimuksia manuaalisesti.

Asiat siirtyvät sähköisesti käsittelijältä haastemiehille ja tarvittaessa myös paikkakunnalta toiselle.

Toisaalta:

Esitys lähtee hyvin voimakkaasti nykytekniikan hyödyntämisestä summaaristen asioiden kokonaisvaltaisessa hoitamisessa. Halutaan kehittää sähköistä asioimista viranomaisten suuntaan ja myös viranomaisten suunnasta. Valitettava tosiasia lienee että kokemukset nykytekniikasta viestivät sen tosiasian ettei ainakaan toistaiseksi asianmukaisten laitteiden ja ohjelmien hankkiminen ole varojen puutteessa ollut käytössä oikeusministeriön hallinnonalalla. Henkilökunta taistelee päivittäin mihinkään muuhun kelpaamattomien käyttöjärjestelmien kanssa ja laitteiden toimintahäiriöt ovat jokapäiväinen riesa. Voidaan perustellusti kysyä löytyykö jatkossa osaamista ja taloudellisia resursseja asiantilan muuttamiseksi oikeasti nykypäivää vastaavaksi. Tässä tilanteessa osaavasta henkilökunnasta luopuminen ei mielestämme ole viisasta.

4. Sähköinen tiedoksianto

Puollatteko ehdotusta muuttaa sähköistä tiedoksiantoa koskevia säännöksiä mietinnössä esitetyllä tavalla?

Tiedoksiantotapojen lisääminen on hyvä asia. Monimuotoisuudesta on hyötyä erilaisten asiakkaiden ollessa kyseessä. Toiset haluavat hoitaa asiansa digimaailmassa, toiset vanhaan tapaan paperilla.

Puhelintiedoksiantoon verrattuna sähköinen tiedoksianto vaatii vastaajalta enemmän aktiivisuutta . Puhelintiedoksiantoon riittää puhelimeen vastaaminen kun se soi. Sähköisessä tiedoksiannossa herätteen saatuaan tiedonsaajan täytyy kirjautua ja tunnistautua järjestelmään.

Ero ei ole suuri, mutta jos motivaatio hoitaa asioitansa ei ole osoittautuu kirjautuminen ja tunnistautuminen ylivoimaseksi. Kaikilla ei ole myöskään taloudellisia, teknisiä tai henkisiä valmiuksia hoitaa asioitaan sähköisesti. Vrt toimeentulotukien siirto kunnilta Kelaan.

Käräjäoikeuden/haastemiesten asiakkaitten intressissä, summaarisissa-asioissa, ei oleauttaa tiedoksiannon onnistumista vaan pikemminkin pitkittää sitä pelätessään tuomiota/luottotietojen menettämistä.

Ehdotus tiedonsaajalle lähetettävän tiedoksiantotodistuksen koneellisesta allekirjoittamisesta on kannatettava. Sitä voisi tarkentaa niin, että myös e-kirjeenä lähetettävät asiakirjat, kuten tiedoksiantotodistus, voitaisiin allekirjoittaa koneellisesti. Tällä hetkellä haastemies tulostaa asiakirjat, allekirjoittaa asiakkaalle lähetettävän tiedoksiantotodistuksen ja lähettää tiedoksiannettut asiakirjat tiedoksiantotodistuksineen postitse vastaajalle tai skannaa ne sekä lähettää ne tiedonsaajan sähköpostiin. Manuaalisen työn osuus on suuri, kuten myös tulostettavan paperin.

Viestinvälityspalvelun yleistyminen on hidasta. Varsinkin alkuvaiheessa on varmasti muihin kuin sähköpostiosoitteisiin lähetettäviä tiedoksiantotodistuksia haasteineen paljon. Näin saataisiin uudistuksesta enemmän irti.

5. Muuta

Muita huomioita?

Mietinnössä on mainittu puhelintiedoksiantojen osuudeksi 51 %.

Tässä on tilastoharha, sillä puhelinsoiton/tekstiviestin/sähköpostin lisäksi haastemies on voinut jo lähettää asiakirjat postissa vastaanottotodistuksella tiedoksiannon toimittamiseksi. Useassa tapauksessa joudutaan käymään asiakkaan kotona/työpaikalla/harrastuksissa, myös iltaisin ja viikonloppuna häntä tavoittamassa ja jättämässä yhteydenottopyyntöjä. Näiden toimenpiteiden jälkeen asiakas saattaa aktivoitua ja soittaa haastemiehelle jolloin tiedoksianto tapahtuu puhelimesta ja nämäkin tapaukset kirjataan järjestelmiin puhelintiedoksiannoiksi riippumatta muista aiemmista toimenpiteistä.

Nyt esitetään huoneenvuokra-asioiden, joihin sisältyy häätö, lisäämistä puhelintiedoksiantojen piiriin. Sinänsä hyvä lisäys mutta tämän vaikutuksesta ei puhelintiedoksiantojen prosenttiosuus juurikaan nouse sillä nykyisinkin asiakkaat välttelevät näissä asioissa haasteen tiedoksiantoa mahdollisimman pitkään säilyttääkseen kotinsa.

He pelaavat aikaa saadakseen yhteiskunnalta tai muualta vuokrat rahat välttääkseen häädön. Monta kertaa näissä asioissa joudutaan haaste tiedoksiantamaan sijaistiedoksiantona.

Tuomioistuinlaitoksen ohjausvaikutuksella saataisiin työtapoja yhdenmukaistettua.

Salokannel Ilpo
Suomen haastemiehet JHL ry